

Віталій Чижовка
слухач магістерської програми
Тернопільський національний економічний університет

ГРОМАДСЬКА БЕЗПЕКА В УМОВАХ ЦИФРОВОГО СУСПІЛЬСТВА

Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 рр., схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р [1] визначає розвиток цифрової економіки України у створенні ринкових стимулів, мотивацій, попиту та формуванні потреб щодо використання цифрових технологій, продуктів та послуг серед українських секторів промисловості, сфер життєдіяльності, бізнесу та суспільства для їх ефективності, національного розвитку, конкурентоздатності, зростання обсягів виробництва високотехнологічної продукції та благополуччя населення.

Ця концепція передбачає здійснення заходів щодо впровадження відповідних стимулів для цифровізації економіки, суспільної та соціальної сфер, усвідомлення наявних викликів та інструментів розвитку цифрових інфраструктур, набуття громадянами цифрових компетенцій, а також визначає критичні сфери та проекти цифровізації, стимулювання внутрішнього ринку виробництва, використання та споживання цифрових технологій.

Шлях до цифрової економіки пролягає через внутрішній ринок виробництва, використання та споживання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій.

У класичному розумінні поняття “цифрова економіка” означає діяльність, в якій основними засобами (факторами) виробництва є цифрові (електронні, віртуальні) дані як числові, так і текстові. Цифрова економіка базується на інформаційно-комунікаційних і цифрових технологіях, стрімкий розвиток та поширення яких вже сьогодні впливають на традиційну (фізично-аналогову) економіку, трансформуючи її від такої, що споживає ресурси, до економіки, що створює ресурси. Саме дані є ключовим ресурсом цифрової економіки, вони генеруються та забезпечують електронно-комунікаційну взаємодію завдяки функціонуванню електронно-цифрових пристроїв, засобів та систем.

Основними рейтинговими цілями реалізації Концепції є досягнення у 2020 році: 30 місця в рейтингу NetworkedReadinessIndex (WEF) (у 2016 році – 64 місце); 40 місця у рейтингу GlobalInnovationIndex (INSEAD, WIPO) (у 2016 році – 56 місце); 50 місця у рейтингу ICT DevelopmentIndex (ITU) (у 2016 році – 79 місце); 60 місця у рейтингу GlobalCompetitivenessIndex (WEF) (у 2016 році – 85 місце) [1].

Згідно принципу № 7 Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки цифровізація повинна супроводжуватися підвищенням рівня довіри і безпеки: інформаційної безпеки, кібербезпеки, захисту персональних даних, недоторканності особистого життя та прав користувачів цифрових технологій, зміцнення та захисту довіри у кіберпросторі, що є передумовами одночасного цифрового розвитку та відповідного попередження, усунення та управління супутніми ризиками.

Не менш важливими аспектами цифровізації суспільства є громадська безпека, оскільки життя людини та її безпека, правопорядок та громадський спокій є пріоритетними завданнями сучасної України. Загострення криміногенної ситуації та антитерористична операція на Сході країни вимагають створення надсучасної системи запобігання надзвичайним ситуаціям, протидії тероризму, “інтелектуальних” заходів безпеки громадян та критичної інфраструктури міст та селищ. Це є складним завданням та організаційно-технологічним викликом – використати потужні можливості цифрових технологій для забезпечення необхідного рівня загальної безпеки громадян. Велика територія країни, значна кількість комплексних інфраструктур, інтенсивний дорожній рух, велика кількість соціальних та громадських об’єктів, навчальних закладів, лікарень тощо підтверджує, що

ефективно вирішити питання безпеки людей лише нетехнічними (аналоговими) методами та інструментами майже неможливо.

Використання цифрових технологій повинно запровадити новий рівень координації діяльності оперативних, чергових, диспетчерських та муніципальних служб, відповідальних за громадську безпеку та повсякденну життєдіяльність місцевих громад, а також запровадити механізми швидкого реагування відповідних служб з метою усунення наслідків правопорушень та надзвичайних ситуацій.

Окремої уваги потребує напрям безпеки, пов'язаний з контролем та спостереженням за дорожнім рухом. Кількість дорожньо-транспортних пригод можна потенційно зменшити втричі за умови використання технологій та значного світового досвіду щодо зменшення аварійності на дорогах. Моніторинг небезпечних перехресть та транспортних магістралей, паркувальних майданчиків, автоматичної фіксації порушень правил дорожнього руху, керування інфраструктурою світлофорів потребують впровадження цифрових технологій, відповідних систем, програмного забезпечення. Завдяки отриманню та аналізу інформації, яка надходить із систем відеоспостереження, дорожніх контролерів, телеметрії, датчиків та інших спеціалізованих засобів, забезпечується оперативне реагування на аварії та управління ситуаціями. Технології надають можливість диспетчерам командних та контрольних центрів координувати рух транспортних потоків, звільняти вулиці для машин швидкої допомоги та аварійних служб, здійснювати оперативне спостереження за транспортними засобами.

На окрему увагу заслуговують сучасні цифрові системи управління транспортними потоками, що здатні збільшити пропускну спроможність існуючих доріг та здійснювати керування дорожнім рухом. Їх використання зменшує кількість заторів, покращує екологічну ситуацію та має економічний ефект. Головна спеціалізація таких цифрових систем полягає в генерації оперативних сигналів щодо неправильно припаркованих транспортних засобів, вчинення порушень правил дорожнього руху, перевищення швидкості та недотримання технічних параметрів транспортних засобів, нестандартних ситуацій.

Покращення доступу громадян до екстрених служб реагування є пріоритетним завданням Кабінету Міністрів України. Саме система екстреної допомоги населенню за єдиним телефонним номером 112 повинна стати основою для покращення доступу до екстрених служб і відповідного реагування як єдиний номер та сервіс оперативної допомоги.

Мета створення такої системи 112 повинна полягати в тому, щоб усі екстрені виклики гарантовано приймалися через усі можливі канали звернення та доступу, а послуги екстрених служб контролювалися комплексними командними центрами та диспетчерськими центрами єдиної служби. Швидкість реагування на надзвичайні ситуації повинна відповідати світовим стандартам щодо швидкості та комплексності надання таких послуг. Так, наявність відповідних електронних процедур міжвідомчої взаємодії та єдиної технологічної платформи використання абонентом інтернет-технологій (електронна пошта, соціальні засоби, месенджери) повинна стати нормою, має бути забезпечена можливість у разі необхідності ідентифікувати місцезнаходження абонента, потребує нових підходів система оперативного оповіщення громадян про екстрені ситуації. Власне ці аргументи і стануть передумовами реальної цифровізації суспільної безпеки.

Список використаних джерел

1. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р. URL: <https://uteka.ua/ua/publication/Koncepciya-razvitiya-cifrovojeekonomiki-i-obshhestva-Ukrainy-na-2018-2020-gody>.
2. Пуцентейло П.Р., Гуменюк О.О. Основні аспекти формування ефективної системи економічної безпеки підприємства. Економічний дискурс. 2017. № 2. С. 37–47.
3. Пуцентейло П.Р., Гуменюк О.О. Цифрова економіка як новітній вектор реконструкції традиційної економіки. *Інноваційна економіка*. 2018. № 5-6 (75). С. 131-143.